

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนบ้านโนนเที่ยง อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยขอนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. วิธีการดำเนินการวิจัย
  - 2.1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและผู้ให้ข้อมูล
  - 2.2 ขั้นตอนดำเนินการวิจัย
  - 2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
  - 2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
  - 2.5 การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ

1. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนบ้านโนนเที่ยง อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนบ้านโนนเที่ยง อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

2. วิธีการดำเนินการวิจัย

- 2.1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและผู้ให้ข้อมูล
  - 2.1.1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 16 คน ประกอบด้วย
    - 1) ผู้วิจัย จำนวน 1 คน
    - 2) หัวหน้างานวิชาการ จำนวน 1 คน
    - 3) ครูผู้สอน จำนวน 14 คน

2.1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย

- 1) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 2 คน
- 2) วิทยากรผู้ให้ความรู้ จำนวน 2 คน

2.2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยผู้วิจัยได้นำเอาหลักการและขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของเคมมิส และแม็กแท็กการ์ท (Kemmis and McTaggart, 1988 : 11 – 15) มาเป็นแนวทางดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นวางแผน (Planning) ขั้นการปฏิบัติการ (Action) ขั้นการสังเกตการณ์ (Observation) และขั้นการสะท้อนผล (Reflection)

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3.1 ประเภทเครื่องมือ

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 4 ประเภท ได้แก่

- 1) แบบทดสอบ จำนวน 1 ฉบับ
- 2) แบบสัมภาษณ์ จำนวน 4 ฉบับ
- 3) แบบประเมิน จำนวน 1 ฉบับ
- 4) แบบสังเกต จำนวน 1 ฉบับ

2.3.2 ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) แบบทดสอบ

เป็นแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญก่อนและหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ มีลักษณะเป็นแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 1 ฉบับ มี 20 ข้อ

2) แบบสัมภาษณ์ ฉบับที่ 1

เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 1 ฉบับ มี 4 ข้อใช้สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ

3) แบบสัมภาษณ์ ฉบับที่ 2

เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 1 ฉบับ มี 6 ข้อใช้สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายด้านความสามารถในการจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหลังจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ

4) แบบสัมภาษณ์ ฉบับที่ 4

เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 1 ฉบับ มี 5 ข้อ ใช้สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายด้านความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหลังจากการสังเกตพฤติกรรมการสอนของกลุ่มเป้าหมาย

5) แบบสัมภาษณ์ ฉบับที่ 3

เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 1 ฉบับ มี 5 ข้อ ใช้สัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของกลุ่มเป้าหมายด้านความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลังจากการสังเกตพฤติกรรมการสอนของกลุ่มเป้าหมาย

6) แบบประเมิน

เป็นแบบประเมินความเหมาะสมของแผนการเรียนรู้ เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ด้านความสามารถในการจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 3 ระดับ ได้แก่ มาก, ปานกลาง, น้อย จำนวน 1 ฉบับ มี 38 ข้อ

7) แบบสังเกต

เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ด้านความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 3 ระดับ คือ, พอใช้, ปรับปรุง จำนวน 1 ฉบับ มี 12 ข้อ

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม 2552 ถึง วันที่ 30 กันยายน 2552 ดังนี้

2.4.1 แบบทดสอบ

สำหรับผู้วิจัย ใช้ทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ก่อนและหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการของกลุ่มเป้าหมาย ทุกคน ในวันที่ 28 พฤษภาคม 2552 และ 30 พฤษภาคม 2552 ตามลำดับ

2.4.2 แบบสัมภาษณ์ ฉบับที่ 1

สำหรับผู้วิจัย ใช้บันทึกการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายทุกคนด้านความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลังจากการประชุมเชิงปฏิบัติการในวันที่

11 มิถุนายน 2552

2.4.3 แบบสัมภาษณ์ ฉบับที่ 2

สำหรับผู้วิจัยใช้บันทึกการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายด้านความสามารถในการจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลังจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 15 คน ในวันที่ 11 มิถุนายน 2552

2.4.4 แบบประเมิน

สำหรับผู้เชี่ยวชาญ ใช้ประเมินความเหมาะสมของแผนการเรียนรู้เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ด้านความสามารถในการจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในวันที่ 11 มิถุนายน 2552

2.4.5 แบบสังเกต

สำหรับผู้วิจัย และวิทยากรรวม 3 คน ใช้สังเกตความเหมาะสมพฤติกรรมการสอนของกลุ่มเป้าหมายในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในวันที่ 9, 28 และ 29 มิถุนายน 2552 ตามลำดับ

2.4.6 แบบสัมภาษณ์ ฉบับที่ 3

สำหรับผู้วิจัยใช้บันทึกการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ด้านความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลังจากสังเกตพฤติกรรม การสอนของกลุ่มเป้าหมาย ในวันที่ 28 และ 29 มิถุนายน 2552 ตามลำดับ

2.5 การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

2.5.1 การจัดกระทำข้อมูล ผู้ร่วมวิจัยดำเนินการ ดังนี้

1) รวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แบบประเมินแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และแบบสังเกตการสอนมารวบรวมจัดเป็นหมวดหมู่ตามกรอบแนวคิดของการวิจัย

2) ตรวจสอบคุณภาพ และความถูกต้องของข้อมูล โดยใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Technique) (ศุภางค์ จันทวานิช, 2545 :

12) โดยเชื่อมโยงหรือบอกความสัมพันธ์ของเนื้อหาว่าสอดคล้องกันหรือไม่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ โดยเลือกใช้ 2 ด้าน คือ

3) หลักสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลหนึ่งจากบุคคลหลายคน

4) หลักระดมเส้าด้านวิธีการ (Methodological Triangulation) เป็นการใช้เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี เช่น เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการประเมิน หรือเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต

2.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ร่วมวิจัยดำเนินการ ดังนี้

ผู้ร่วมวิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย โดยแยกออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นข้อมูลที่ได้จาก แบบประเมินแผนการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้ค่าเฉลี่ย และการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ

1) แบบประเมินแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ (ประวิต เอรารวรรณ. 2545 ข : 60) ใช้การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย แล้วนำไปเทียบเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับคุณภาพ
2.51 – 3.00	มาก
1.51 – 2.50	ปานกลาง
1.00 – 1.50	น้อย

2) แบบสังเกตการสอน ประเมินพฤติกรรมการสอนของกลุ่มเป้าหมาย เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ (ประวิต เอรารวรรณ. 2545 ข : 60) ใช้การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย แล้วนำไปเทียบเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับคุณภาพ
2.51 – 3.00	มาก
1.51 – 2.50	ปานกลาง
1.00 – 1.50	น้อย

ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นข้อมูลที่ได้จาก

แบบสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย และนักเรียน ฉบับที่ 1-4 โดยดำเนินการ ดังนี้

- 1) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลจาก แบบสัมภาษณ์ ฉบับ 1 แบบสัมภาษณ์ ฉบับ 2 แบบสัมภาษณ์ ฉบับ 3 และแบบสัมภาษณ์ ฉบับ 4
- 2) จำแนกข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ตามกรอบการวิจัย

3) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้าง

ข้อสรุป

4) สรุปผลการวิจัย โดยใช้รูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์

(Descriptive Analysis)

3. สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนบ้านโนนเที่ยง อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ สรุปผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

3.1 ก่อนการพัฒนา

3.1.1 ด้านความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญก่อนการดำเนินการพัฒนา พบว่า กลุ่มเป้าหมายยังขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการวิเคราะห์หลักสูตร และวิเคราะห์ผู้เรียน การใช้เทคนิควิธีสอนและการออกแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง และการจัดทำแผนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.1.2 ด้านความสามารถในการจัดทำแผนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญก่อนการดำเนินการพัฒนา พบว่า กลุ่มเป้าหมายขาดการฝึกปฏิบัติในการจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างจริงจังและต่อเนื่องทำให้ขาดความมั่นใจ ไม่สามารถเขียนแผนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ครบองค์ประกอบของแผนการเรียนรู้ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ สารสำคัญ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

3.1.3 ด้านความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญก่อนการดำเนินการพัฒนา พบว่า กลุ่มเป้าหมายไม่เตรียมการสอนอาศัยประสบการณ์ที่เคยสอนมานาน สอนตามคู่มือหรือหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการบรรยายบอกเล่าความรู้ตามเนื้อหาในหนังสือเรียน เน้นให้นักเรียนท่องจำเป็นส่วนใหญ่ ครูให้ความสนใจและให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนน้อยมาก ไม่ค่อยส่งเสริมหรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมบทบาทส่วนมากจะอยู่ที่ครูเป็นผู้ป้อนความรู้ให้กับผู้เรียน ผู้เรียนปฏิบัติตามคำสั่งของครูไม่กล้าแสดงออก นักเรียนขาดความกระตือรือร้น ไม่ตั้งใจเรียนและไม่สนใจเรียน เบื่อหน่ายกับการเรียนและมีเจตคติไม่ดีต่อการเรียน ไม่ได้เกิดความคิดที่จะเป็น

บุคคลแห่งการใฝ่เรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งผลกระทบลึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนไม่เป็นไปตามแนวทางที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.2 หลังการพัฒนา

3.2.1 ด้านความรู้ หลังจากได้รับการพัฒนาโดยวิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการพบว่า กลุ่มเป้าหมายทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์หลักสูตรและวิเคราะห์ผู้เรียน การใช้เทคนิควิธีสอนและการออกแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง และการจัดทำแผนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้จากผลการเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบความรู้ ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกลุ่มเป้าหมาย โดยรวมและรายบุคคลมีคะแนนเพิ่มขึ้น และจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ สรุปได้ว่า กลุ่มเป้าหมายทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์หลักสูตรและวิเคราะห์ผู้เรียน การใช้เทคนิควิธีสอนและการออกแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง และการจัดทำแผนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน

3.2.2 ด้านความสามารถในการจัดทำแผนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลังจากได้รับการพัฒนาโดยใช้วิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการพบว่ากลุ่มเป้าหมายทุกคนสามารถจัดทำแผนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ และแต่ละแผนมีองค์ประกอบของแผนการเรียนรู้ครบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ สารสำคัญ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมาย หลังการประชุมเชิงปฏิบัติการและการประเมินความเหมาะสมของแผนการเรียนรู้นั้นผู้เรียนเป็นสำคัญของกลุ่มเป้าหมายทุกคน คนละ 3 แผน สรุปได้ว่ากลุ่มเป้าหมายโดยรวมและรายบุคคลมีความสามารถในการจัดทำแผนการเรียนรู้นั้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทุกแผน

3.2.3 ด้านความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลังจากได้รับการพัฒนาโดยใช้วิธีการสังเกตการสอน ทั้ง 2 วงรอบ พบว่า กลุ่มเป้าหมายทุกคนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ตามแผนการเรียนรู้นี้ และมีพฤติกรรมการสอนดีขึ้นตามลำดับอยู่ในระดับน่าพอใจทุกคน นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น ได้ใช้สื่อประกอบการเรียนรู้ที่หลากหลายและทันสมัย ได้ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มร่วมกับเพื่อน กล่าวคิด กล่าวทำ กล่าวแสดง รู้จักวิถีคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา

ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ และสามารถรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ดังจะเห็นได้จาก ผลการสังเกตการสอน จำนวน 3 ครั้ง กลุ่มเป้าหมายทุกคน มีการพัฒนาพฤติกรรมการสอนดีขึ้น และจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายและนักเรียน สรุปได้ว่า กลุ่มเป้าหมายทุกคนสามารถ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมและทุกรายการ อยู่ในระดับดี

4. อภิปรายผล

การพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียน บ้านโนนเที่ยง อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัย นำเสนอการอภิปรายผล ดังนี้

4.1 ด้านความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ก่อนการดำเนินการพัฒนาพบว่า กลุ่มเป้าหมายยังขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการวิเคราะห์หลักสูตรและวิเคราะห์ผู้เรียน การใช้เทคนิควิธีสอนและการออกแบบ การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง และการจัดทำแผนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ คอนเฟอร์ (Confer. 2001 : 2573-A) ได้ทำการวิจัยแนวทางความร่วมมือของนักศึกษาที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติของครู : การเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ การวิจัยนี้ได้ ศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 42 คน และครูจำนวน 6 คน โดยครูที่เข้าร่วมการศึกษาในครั้งนี้พยายามที่จะให้ การเรียนการสอนเน้นแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จากการสัมภาษณ์และการสังเกต ในช่วงแรก ของการศึกษาพบว่า ครูยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับกรอบแนวคิดหรือขาดความเข้าใจใน การปฏิบัติตามความหมายของรูปแบบการสอนแผนใหม่ ผู้ศึกษาได้กำหนดระดับความเข้าใจ ครอบคลุมความคิดและการปฏิบัติไว้ 5 ระดับ เพื่อใช้ใน การประเมินการเข้าร่วมกิจกรรมกับ นักเรียนและการพัฒนาความเข้าใจของครูเหล่านั้น หลังจากการพัฒนาครูกลุ่มเป้าหมายโดยใช้ วิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการ พบว่า กลุ่มเป้าหมายทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ การวิเคราะห์หลักสูตรและวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตาม สภาพจริง และการจัดทำแผนการเรียนรู้อื่นที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัย ของ กิตติศักดิ์ แสนพาน (2550 : 141) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนบ้านโนนสว่าง อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า หลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจตาม กรอบการพัฒนา คือ การวิเคราะห์หลักสูตร การจัดทำแผนการเรียนรู้ กำหนดรูปแบบ วิธีการ

จัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพที่เป็นจริงได้ และสอดคล้องกับ ธนชัย กำเนิดกลาง (2550 : 97) ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโรงเรียนบ้านธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัด นครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า หลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจในเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและมีความรู้ความเข้าใจ ในการเขียนแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพิ่มขึ้น ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นผลมาจากกลุ่ม ผู้ร่วมวิจัยได้เลือกการประชุมเชิงปฏิบัติการ มาใช้ ในการพัฒนากลุ่มเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้อง กับจันทร์ณี สงวนนาม (2544 : 55) ที่กล่าวว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการมักใช้กับการ ฝึกอบรมกลุ่มบุคคลจำนวนหนึ่งที่มีความสนใจในปัญหาเดียวกันมา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งกันและกัน และแสดงวิธีการปฏิบัติงานอย่างละเอียด คล้ายกับเป็นการทำแบบฝึกหัด ทั้งยัง เป็นการฝึกอบรมในภาคปฏิบัติภายหลังจากที่ผู้เข้าอบรมได้รับฟังการบรรยายในภาคทฤษฎีไป แล้ว เพื่อช่วยให้การฝึกอบรมบรรลุวัตถุประสงค์ได้มากขึ้น หรืออาจเป็น เพราะว่ามี ผู้ร่วมวิจัย ได้ร่วมกันวางแผนโดยมีการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา และสาเหตุ การกำหนด เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ในการพัฒนา การปฏิบัติกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการ การสังเกตเพื่อ เก็บรวบรวมข้อมูลและการสะท้อนผล การพัฒนาด้วยความสมัครใจ มีความตั้งใจและให้ความ ร่วมมือเป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวทางของยุวดี ศรีธรรมรัฐ (2544 : 206 – 209) ซึ่งกล่าวถึง ขั้นตอนของกระบวนการในการพัฒนาบุคลากรที่จะสำเร็จได้นั้นจะต้องประกอบด้วย การหา ความจำเป็นของ การพัฒนาบุคคล การกำหนดวัตถุประสงค์ การเลือกวิธีการที่เหมาะสม การกำหนด โครงการ การดำเนินการพัฒนาบุคลากรตามโครงการที่กำหนด การประเมินผล และติดตามผล จึงนำไปสู่ ความสำเร็จในการพัฒนา และบรรลุเป้าหมายของการพัฒนา

4.2 ด้านความสามารถในการจัดทำแผนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ก่อนดำเนินการพัฒนา พบว่า กลุ่มเป้าหมายทุกคนขาดการฝึกปฏิบัติใน การจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างจริงจังและต่อเนื่องทำให้ขาดความมั่นใจ ไม่สามารถจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ตามองค์ประกอบของแผนการเรียนรู้ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ สารระสำคัญ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรม การเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรัญญา ศรีเนตร (2549 : 102) ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ โรงเรียนเทศบาล 2 พิบูลวิทยาการ สังกัดเทศบาลตำบลพิบูลมังสาหาร จังหวัด อุบลราชธานี มีกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า จำนวน 33 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบนิเทศ /

สังเกตการสอน แบบสังเกตการประชุม แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึก การประเมินแผนการสอน โดยวิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศภายในโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจในแนวปฏิบัติสามารถนำแผน การเรียนรู้ไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน จนพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ได้ดีและมีคุณภาพยิ่งขึ้น ทำให้นักเรียนมีความสนุกสนานกับการเรียน กล้าแสดงความคิดเห็น และแสดงออก มีการทำงานเป็นกลุ่มและมีการปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อครู และเพื่อนร่วมชั้นเรียน หลังจากการพัฒนาของกลุ่มเป้าหมายโดยวิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการ พบว่า กลุ่มเป้าหมายทุกคน สามารถจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้และมีองค์ประกอบของแผนการเรียนรู้ ครบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ สาระสำคัญ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เนื้อหาสาระ การจัด กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของธนชัย กำเนิดกลาง (2550 : 97) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนบ้านปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า หลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มเป้าหมายสามารถจัดทำแผนการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากยิ่งขึ้น โดยนำเอาเทคนิคจากการศึกษาเอกสารประกอบการประชุม เชิงปฏิบัติการมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม และเกิดความชำนาญเพิ่มมากขึ้นด้วย และสอดคล้องกับ บุญน้อม สะเดียงค์ (2548 : 109-110) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้าน การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนบุญศรีวิทยาคาร อำเภอบุญศรี จังหวัด อุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า หลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มเป้าหมายสามารถจัดทำ แผนการเรียนรู้ได้ดี มีการจัดทำตามรูปแบบที่ได้จากการพัฒนา และการฝึกทักษะในการจัดทำ แผนการเรียนรู้ขณะประชุมเชิงปฏิบัติการจนเกิดความชำนาญที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นผลมาจาก กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้เลือกการประชุมเชิงปฏิบัติการมาใช้ในการพัฒนา กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับ จันทรานี สงวนนาม (2544 : 55) ที่ได้กล่าวว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการ มักใช้กับการฝึกอบรมกลุ่มบุคคลจำนวนหนึ่งที่มีความสนใจในปัญหาเดียวกันมาแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และแสดงวิธีการปฏิบัติงานอย่างละเอียด คล้ายกับเป็นการทำ แบบฝึกหัด หรือเป็นการฝึกอบรมในภาคปฏิบัติภายหลังจากผู้เข้ารับการอบรมได้รับฟัง การบรรยายในภาคทฤษฎีไปแล้ว เพื่อช่วยให้การฝึกอบรมบรรลุวัตถุประสงค์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และสาเหตุ การกำหนดเป้าหมายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนา การปฏิบัติกิจกรรมตาม แผนปฏิบัติการ การสังเกตเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และการสะท้อนผลการพัฒนาด้วยความ สมัยครใจ มีความตั้งใจ และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวทางของยูดี

ศรีธรรมรัฐ (2544 : 206 – 209) ซึ่งกล่าวถึงขั้นตอนของกระบวนการในการพัฒนาบุคลากรที่จะสำเร็จได้นั้นจะต้องประกอบด้วย การหาความจำเป็นของการพัฒนาบุคคล การกำหนดวัตถุประสงค์ การเลือกวิธีการที่เหมาะสม การกำหนดโครงการ การดำเนินการพัฒนาบุคลากรตามโครงการที่กำหนด การประเมินผลและติดตามผล จึงนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนา และบรรลุเป้าหมายของการพัฒนา

4.3 ด้านความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ก่อนการดำเนินการพัฒนา พบว่า กลุ่มเป้าหมายทุกคนไม่ได้เตรียมการสอน อาศัยประสบการณ์เดิมที่เคยสอนมานาน สอนตามคู่มือหรือหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการบรรยาย บอกเล่าความรู้ตามเนื้อหาในหนังสือเรียน เน้นให้นักเรียนท่องจำเป็นใหญ่ ครูให้ความสนใจและให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนน้อยมาก ไม่ค่อยส่งเสริมหรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม บทบาทส่วนมากจะอยู่ที่ครูป้อนความรู้ให้กับผู้เรียน ผู้เรียนปฏิบัติตามคำสั่งของครูไม่ค่อยกล้าแสดงออก นักเรียนขาดความกระตือรือร้นไม่ตั้งใจเรียนและไม่สนใจเรียน เบื่อหน่ายกับการเรียนและมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียน ไม่ได้ไม่ได้เกิดความคิดที่จะเป็นบุคคลแห่งการใฝ่เรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งผลกระทบถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนไม่เป็นไปตามแนวทางที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรรย์ ภากรพิศตร์ (2548 : 119) ได้ศึกษาการพัฒนาครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนบ้านดงไม้งาม อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี มีกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสังเกต แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึก โดยใช้วิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศภายใน โรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มเป้าหมายเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้ง 3 ด้าน คือ 1) ด้านครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญดีขึ้น มีความสามารถในการวิเคราะห์หลักสูตรและเขียนแผนการสอน การสอนได้ถูกต้องตามขั้นตอน การจัดสภาพบรรยากาศในห้องเรียนเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ การใช้สื่อประกอบการสอน และการมีส่วนร่วมของนักเรียนดีมากขึ้น 2) ด้านกระบวนการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับวัยและระดับชั้นของนักเรียน กิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงมากยิ่งขึ้น 3) ด้านนักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง กล้าแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้นทำให้เกิดผลงาน คือ การวิเคราะห์หลักสูตร แผนการสอน และสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย และมี

ประสิทธิภาพ หลังจากการพัฒนากลุ่มเป้าหมายโดยใช้วิธีการสังเกตการสอน ทั้ง 2 วงรอบพบว่า กลุ่มเป้าหมายทุกคนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ตามแผนการเรียนรู้ได้ และมีพฤติกรรมการสอนดีขึ้น ตามลำดับอยู่ในระดับน่าพอใจทุกคน นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างกระตือรือร้น ได้ใช้สื่อประกอบการเรียนรู้ที่หลากหลายและทันสมัย ได้ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มร่วมกับเพื่อน กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดง รู้จักวิพากษ์วิจารณ์และแก้ปัญหาคด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ และสามารถรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กานต์ เนตรกลาง (2549 : 121) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนแก้งเต็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า หลังการนิเทศการสอนและการปฏิบัติการสอนในสถานการณ์จริง ครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน ได้แก่ ครูสามารถเตรียมแผนการเรียนรู้ สอนโดยมีการจัดทำแผนการเรียนรู้ ครูจัดสิ่งแวดล้อมที่ปลูกเร้าให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ครูใช้สื่อการสอนและแหล่งการเรียนรู้ ครูจัดกิจกรรม และ สถานการณ์ให้นักเรียนได้แสดงออก ฝึกคิด ฝึกปฏิบัติ และการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน นักเรียนสนใจมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และสอดคล้องกับวารัญญา ศรีเนตร (2549 : 102) ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนเทศบาล 2 พิบูลวิทยาการ สังกัดเทศบาลตำบลพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า หลังการนิเทศการเรียนการสอน กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจในแนวปฏิบัติสามารถนำแผนการเรียนรู้ไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน จนพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้ดีขึ้นและมีคุณภาพยิ่งขึ้น ทำให้นักเรียนมีความสุขสนทนากับการเรียน กล้าแสดงความคิดเห็นและแสดงออก และสอดคล้องกับชนชัย กำเนิดกลาง (2550 : 97) ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนบ้านธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า หลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มเป้าหมายมีความสามารถนำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไปใช้ได้ถูกต้องตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นผลมาจากกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้เลือกการสังเกตการสอน มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพซึ่งสอดคล้องกับ ชัด บุญญา (2545 : 13) ซึ่งได้กล่าวว่า การสังเกตการสอนมีวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยให้ครูผู้สอนและผู้สังเกตการสอนใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาซึ่งกันและกัน และเพื่อให้ครูได้แสดงออกถึงความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นรูปแบบ หรืออาจเป็นเพราะว่าผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกันวางแผน โดยมี

การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และสาเหตุ การกำหนดเป้าหมายและยุทธศาสตร์ ในการพัฒนาการปฏิบัติกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการ การสังเกตเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล และการสะท้อนผล การพัฒนาด้วยความสมัครใจ มีความตั้งใจและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ดังที่ยาใจ พงษ์บริบูรณ์ (2543 : 10 – 30) ได้ให้ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการว่าเป็น การวิจัยประเภทหนึ่งซึ่งใช้กระบวนการปฏิบัติอย่างมีระบบ ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม ในการปฏิบัติและวิเคราะห์ วิเคราะห์ผลการปฏิบัติ จากการใช้วงจร 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผลการปฏิบัติดำเนินการต่อเนื่อง ไปจนกว่า จะได้ข้อสรุปที่แก้ไขได้จริง หรือพัฒนาสภาพการณ์ของสิ่งที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

5.1.1 การพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรมี ผู้เชี่ยวชาญหรือวิทยากรที่มีความรู้ความชำนาญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ เพื่อจะได้แนะนำ ชี้แนะ ให้คำปรึกษา ตลอดระยะเวลาการดำเนินการพัฒนา ให้การตรวจสอบการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ แนะนำในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายใน ห้องเรียน เพื่อสร้างความมั่นใจและเชื่อมั่นแก่ ผู้ร่วมวิจัย

5.1.2 ควรมีการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการให้มากขึ้น เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา ได้ฝึกปฏิบัติ มีความมั่นใจและเห็นความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงจะเกิด การพัฒนาอย่างแท้จริง

5.6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

5.2.1 ควรมีการพัฒนาครูในการวิจัยในชั้นเรียนควบคู่ไปกับการพัฒนาครู ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ครูนำมาประยุกต์ใช้ ในการแก้ไขปัญหาที่ เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ เป็นวิธีการที่เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนในการเรียนรู้ และส่งเสริม ให้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบรรลุผลสำเร็จ

5.2.3 ควรมีการพัฒนาครูด้านเทคนิควิธีสอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น วิธีสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ วิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน วิธีสอน แบบทดลอง ฯลฯ เพื่อให้ครูสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการสอน

ในวิชาที่ตนเองสอน ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

5.2.3 ควรมีการพัฒนาครูด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้ตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในเนื้อหาที่แตกต่างกัน และมีลักษณะที่หลากหลาย เช่น กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ทักษะกระบวนการ ฯลฯ เพื่อที่ครูจะสามารถนำไปใช้เป็นตัวอย่างในการเขียนแผนการเรียนรู้ในวิชาที่ตนเองสอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY